

NORGES HØYESTERETT

Den 16. oktober 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Bergh og Thyness i

HR-2023-1954-U, (sak nr. 23-096430SIV-HRET), sivil sak, krav om erstatning for sakskostnader:

A (Fredrik Schjervig Lunde)

mot

Staten v/Domstoladministrasjonen

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav mot staten om erstatning for sakskostnader etter tvisteloven § 20-12, jf. jordskifteloven § 7-15.
- (2) B krevde 15. april 2021 sak om jordskifte for avklaring av spørsmål om vegrett over eiendommen gnr. 00 bnr. 000 i Nesbyen kommune, som eies av A. B ønsket primært at saken skulle løses ved arealbytte etter jordskifteloven § 3-4, alternativt skjønn etter vegloven § 53.
- (3) Vestre Viken jordskifterett avsa avsluttende jordskifteavgjørelse 28. oktober 2021 med slik slutning:
 - «1. Ny utforming av gnr. 00/000 og gnr. 00/000
Ved arealbyttet overføres følgende areal, jf. jordskiftekart datert 28.10.2021:
 - Gnr. 00/000 avgir til gnr. 00/000: Litra A på 37,7 m²
 - Gnr. 00/000 avgir til gnr. 00/000: Litra B på 37,7 m²
 2. Grense
Det fastsettes ny grense slik det framgår av grensebeskrivelsen i pkt. I nedenfor, jf. grensekart datert 28.10.2021.
 3. Sakskostnadene
Samlede sakskostnader er kr 13 264. B skal betale skyldig beløp på kr 7 269.
 4. Andre avslutningsbestemmelser
Andre avslutningsbestemmelser framgår av pkt. II nedenfor.»

- (4) A anket jordskifteavgjørelsen til Eidsivating lagmannsrett. Det ble blant annet gjort gjeldende at jordskifterettens saksbehandling og rettsanvendelse var feil ved at grunnlaget for jordskiftet etter jordskifteloven § 3-13 ikke ble avgjort. Jordskifteretten skulle ha avklart om det forelå en vegrett, før den eventuelt fastsatte et arealbytte.
- (5) Lagmannsretten besluttet ved kjennelse 21. februar 2022 at spørsmålet om det forelå vegrett, skulle tas opp til behandling under ankeforhandlingen. Kjennelsen bygde på at jordskifteretten hadde begått en saksbehandlingsfeil ved at rettighetsforholdene knyttet til vegretten ikke var avklart. Lagmannsretten kom imidlertid til at den etter jordskifteloven § 8-10 femte ledd hadde kompetanse til å avgjøre tvisten om vegrett.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa dom og jordskifteavgjørelse 13. juli 2022 med slike slutninger:

«Domsslutning:

1. Gnr. 00 bnr. 000 har vegrett over gnr. 00 bnr. 000 i Nesbyen kommune.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 76 618,50 – syttisekstusensekshundreogatten 50/100 – kroner til B innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.

Slutning i jordskifteavgjørelse:

1. Krav om arealbytte nektes fremmet.
2. B og A skal hver betale halvparten av kostnadene ved lagmannsrettens behandling av anke over jordskifteavgjørelsen, herunder godtgjøring til jordskiftedømmeren, som fastsettes i egen avgjørelse.
3. I tilknytning til behandlingen av anken over jordskifteavgjørelsen skal hver av partene bærer egne kostnader til juridisk bistand for lagmannsretten.»

- (7) A anket lagmannsrettens dom og jordskifteavgjørelse til Høyesterett. Anken gjaldt saksbehandlingen og lovanvendelsen. I anken ble det fremhevet at det var korrekt av lagmannsretten å konkludere med at det var en saksbehandlingsfeil at jordskifteretten unnlot å oppfylle plikten til å avklare de underliggende bruks- og eiendomsforhold innenfor jordskifteområdet, jf. jordskifteloven § 3-13 første ledd. A gjorde imidlertid gjeldende at jordskifteloven § 8-10 femte ledd ikke ga lagmannsretten kompetanse til selv å behandle spørsmålet om vegrett, og at lagmannsretten dermed i stedet skulle opphevet jordskifterettens avgjørelse. Det ble også fremhevet at det var mangler ved jordskifterettens kontradiksjon i saken. Endelig ble det gjort gjeldende at rettsanvendelsen var feil ved at lagmannsretten konkluderte med at det forelå vegrett.
- (8) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 18. desember 2022 ble anken ikke tillatt fremmet, jf. tvisteloven § 30-4. Utvalget uttalte i avgjørelsen også at det ikke var grunn til opphevelse etter tvisteloven § 30-3 andre ledd.
- (9) A fremsatte 7. mars 2023 krav mot staten om dekning av sakskostnader som følge av feil ved jordskifterettens saksbehandling, jf. tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b.
- (10) Eidsivating lagmannsrett avsa 21. april 2023 kjennelse med slik slutning:

«Staten ved Domstoladministrasjonen frifinnes.»

- (11) A har anket til Høyesterett. Det er vist til at lagmannsretten tar feil når den ikke legger jordskifterettens saksbehandlingsfeil til grunn for vurderingen av om feilene skyldes at retten er «vesentlig å bebreide», jf. tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b. I stedet for å gjøre en vurdering av de anførte konkrete feilene ved jordskifterettens behandling av saken, har lagmannsretten ved vurderingen av om det foreligger ansvarsgrunnlag, bygd på forhold som er uten betydning for ansvarsspørsmålet.
- (12) Feilene ved jordskifterettens behandling av saken nødvendiggjorde en anke til lagmannsretten. På bakgrunn av feilene i jordskifteretten ble A påført en merkostnad ved ankebehandlingen for lagmannsretten, da slik ankebehandling ikke ville vært nødvendig dersom feilene ikke hadde blitt begått.
- (13) *Staten v/Domstoladministrasjonen* har inngitt tilsvaer. Staten anfører at det hverken foreligger ansvarsgrunnlag eller årsakssammenheng, og at det ikke er slike feil ved lagmannsrettens avgjørelse at den må oppheves.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er inngitt av en prosessfullmektig som ikke er advokat. Tvisteloven § 3-3 fjerde ledd fastsetter imidlertid at retten kan tillate at en annen skikket myndig person opptre som prosessfullmektig. Det er opplyst at prosessfullmektigen, Fredrik Schjervig Lunde, har mastergrad i rettsvitenskap, men ikke driver ervervsmessig eller stadig rettshjelpvirksomhet. Ankeutvalget er kommet til at han kan gis tillatelse til å opptre som prosessfullmektig for ankeutvalget.
- (15) Erstatningskrav mot staten etter tvisteloven § 20-12 behandles etter reglene for anke over kjennelser så langt de passer, jf. § 20-12 femte ledd. Lagmannsretten behandlet saken i første instans, og ankeutvalget har da full kompetanse.
- (16) Erstatningskravet mot staten bygger på tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b. Innledningen av første ledd og bokstav b lyder slik:
- «En part som er påført sakskostnader på grunn av feil ved rettens behandling av saken, kan kreve tapet erstattet av staten dersom feilen
...
b) skyldes at retten er vesentlig å bebreide.»
- (17) Lagmannsretten viser i sin kjennelse til at de samme saksbehandlingsfeilene som er grunnlag for erstatningskravet, ble gjort gjeldende ved anken til lagmannsretten over jordskifterettens avgjørelse og ved anken til Høyesterett over lagmannsrettens dom og jordskifteavgjørelse. Retten uttaler deretter:

«Lagmannsretten fant som nevnt ikke grunnlag for å oppheve jordskifterettens avgjørelse, men anså feilen rettet ved at tvisten om vegrett ble behandlet i ankeforhandlingen. As prinsipale påstand i anken til Høyesterett var at lagmannsrettens dom ble opphevet på grunn av de samme saksbehandlingsfeilene som foreliggende sak om erstatningskrav er begrunnet med. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 18. desember 2022 ble som nevnt As anke ikke tillatt fremmet. Jordskifterettens behandling av saken kan derfor ikke anses å være beheftet med så kvalifiserte feil at det gir grunnlag for erstatningsansvar etter tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b. Saksbehandlingsfeilene begått av jordskifteretten må anses rettet ved lagmannsrettens behandling av saken, slik det ble lagt til grunn i lagmannsrettens avgjørelse 21. februar 2022.»

- (18) Lagmannsretten anser altså det forhold at anken til Høyesterett ikke ble tillatt fremmet, som avgjørende grunnlag for at vilkåret etter tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b – at jordskifteretten er vesentlig å bebreide – ikke er oppfylt. Det er et uriktig utgangspunkt.
- (19) Det følger av tvisteloven § 30-4 første ledd at anke over dom ikke kan fremmes uten samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Bestemmelsen gjelder også ved anke over jordskifteavgjørelse. Samtykke kan bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken avgjort i Høyesterett.
- (20) Det Høyesteretts ankeutvalg tok stilling til ved beslutningen 18. desember 2022, var om anken over lagmannsrettens dom og jordskifteavgjørelse skulle fremmes til behandling i Høyesterett. Ut fra beslutningen om ikke å tillate anken fremmet, kan det ikke utledes noen vurdering av jordskifterettens saksbehandling. Avgjørelsen gjaldt lagmannsrettens, og ikke jordskifterettens avgjørelse, og vurderingen skjedde ut fra kriteriene i tvisteloven § 30-4.
- (21) Det kan heller ikke trekkes slutninger ut fra ankeutvalgets standpunkt om at det ikke var grunnlag for å oppheve lagmannsrettens dom og jordskifteavgjørelse etter tvisteloven § 30-3 andre ledd. Også denne vurderingen gjaldt lagmannsrettens avgjørelse, og vilkårene for opphevelse etter denne bestemmelsen er strenge.
- (22) At lagmannsretten i sine avgjørelser 21. februar og 13. juli 2022 avgjorde saken i stedet for å oppheve jordskifterettens avgjørelse, utelukker ikke at A som følge av jordskifterettens feil kan være påført sakskostnader som ellers ikke ville oppstått.
- (23) Lagmannsrettens avgjørelse av erstatningskravet er dermed bygd på uriktig rettsanvendelse. Selv om ankeutvalget har full kompetanse, er saken ikke tilstrekkelig opplyst til at utvalget kan avgjøre erstatningskravet. Lagmannsrettens kjennelse må da oppheves, jf. tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-23 fjerde ledd, slik at alle sider av erstatningssaken kan behandles på nytt i lagmannsretten.
- (24) Anken har ført frem. Den ankende part har krevd sine sakskostnader dekket. Prosessfullmektigen har inngitt kostnadsoppgave på 27 500 kroner for til sammen 22 timers arbeid. Utvalget finner at kravet overstiger det som kan tilkjennes for arbeid utført i saken av en prosessfullmektig som ikke driver ervervsmessig eller stadig rettshjelpvirksomhet. I en slik situasjon må sakskostnader utmåles etter tilsvarende prinsipper som for en parts eget arbeid, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd siste punktum. Utvalget setter kostnadene til 10 000 kroner. Ankende part har i tillegg krav på dekning av rettsgebyret for Høyesterett, 7 458 kroner.
- (25) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten ved Domstoladministrasjonen til A 17 458 – syttentusenfirehundreogfemtiåtte – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Espen Bergh
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)